

Mina damer och herrar,

Det var för några dagar sen, då jag befann mig på tåget till Sunne. Mina reskamrater satt var och en i sitt hörn, upptagna med sina mobiltelefoner, och jag själv teg stilla och lyssnade på tågets dån, i tankar på vad som stunda skulle. I det sköna Sunne hade jag varit förut, men aldrig hade jag trott, att det skulle bli mig förunnat att åka dit i så kärt och högtidligt ärende, som nu.

Länge hade jag levat i mitt skräpiga krypin i Stockholm, i den största bortglömdhet, och nu skulle jag nödgas tråda fram bland människor, på grund av det av mig länge åstundade pris, som jag nu alltså skulle föräras.

Nog ängslades jag en smula, och jag betänkte även hur synd det var, att söta far och söta mor, som bägge var i det hinsides, inte skulle få glädjas åt det som nu vederfors mig. Söta far, som lade så stor vikt vid ära och upphöjelse, och som jag ofta hade orsakat besvikelse; nog skulle han ha givit mig en vänlig blick och några lovord, om han hade fått veta, att jag hade blivit tillerkänd ett så fint diktarpris? Det var allt en riktig sorg, att jag ej fick tala om detta märkvärdiga för honom.

Var och en, som har farit på tåget i natt och mörker, vet att en sällsam stämning då kan inträda. Det är, som om vagnarna inte längre far fram på sina skenor, utan tyckas glida bort i rymden. Och just som jag tänkte att jag ville råka far, började tåget glida fram så ljudlöst och lätt, att det omöjligt kunde vara kvar på jorden. Och så började mina tankar leka: tänk om jag nu fore till min gamle far i himmelrik!

Hur skulle det då te sig, mötet? Säkert skulle han residera i sin röda länsstol, där han brukade sitta, då han berättade egna sagor för mig, när jag var ett litet barn. Det var så härligt, att jag inte sällan önskar mig tillbaka i hans fadersknä.

Men vad säger jag? Inte passar det sig, att jag inför honom ikläder mig rollen av ett litet barn, nu då något så ärofyllt har vederfarits mig i mitt vuxna liv? Så jag rätar på ryggen och nu står jag visst inför hans dörr, däruppe bland de bländvita, massiva molnkullarna i Himmelrik - för det måste väl vara dit jag har kommit? Och jag knackar på.

"Vem är det?" ljuder fars röst från molnkullens inre. "Är det äntligen någon av herrarna på Parnassen, som har vägarna förbi?"

"Nej, söta far, det är bara jag, Inger, din dotter."

"Jaså är det Inger. Ja, varför inte. Är du alltså död nu, eftersom du dyker upp här?"

"Nej, pappa, jag är här för att berätta, att jag både lever och har fått ett fint pris."

"Ett pris, kantänka!" säger den den gamle klenstroget. "Vad är det för pris?"

"Selma Lagerlöf-priset."

"Jaså? Finns det ett sådant pris? Vänta nu, finns det inte också ett Heidenstampris och ett Karlfeldtpris? Och rentav ett som heter August, efter Strindberg."

"Jodå" svarar jag tålmodigt, "men jag måste säga, att det för mig var en större ära att få det här priset."

Far begrundar detta. "Jaja, hon satt ju ändå i Akademien."

"Och fick Nobelpriset", tillägger jag.

"Jodå, fast hon mest skrev om skrymt och skrott som hon hade sugit upp ur folktron och tidens melodramer. Fast visst var det trevligt att skolbarnen fick en läsebok om svensk geografi, även om det var mer fantasi än rediga fakta i den."

Jag harklar mig. Man får inte glömma att söta far blev född 1908 och dog 1988, och behöll många gammaldags synpunkter som gav honom trygghet. "Far, jag tror nog att den där synen på Selma Lagerlöf som drömsk sagotant är ordentligt bortforskad nu? Och det man ser är hennes berättarsnille, stora insikt i människosjälen, hennes mångsidighet och många geniala berättargrepp, som gör hennes böcker levande och gripande än idag."

"Men nog var det mycket romantiskt trams och fromleri", envisas han.

"Jag tänker nog säga annat, i det tal jag får äran att hålla", invänder jag.

Och jag ser att far funderar, säkert på något som ska vara mig behjälpligt. "Om hon nu är så grundligt beforskad," säger han, "så får du väl se till att studera inte bara varje stavelse hon skrivit, utan även varenda avhandling och analys av hennes verk, samt varenda recension och betraktelse över desamma, innan du har mage att säga ett knyst om saken."

"Söta far, så många år har jag inte på mig, att jag hinner läsa så ofantliga mängder!"

"Så du tänker slarva, som vanligt." Han suckar. "Kanske bäst att du går och pratar med söta mor istället, ni har väl mer att säga varann, kan jag tro."

"Var hittar jag henne då?"

"Hon, hon är väl nånstans och pysslar med sina hobbies. Du kan ta den vägen!" säger han och pekar bortåt, där en stig tycks gå över de vita molnen.

Allt verkar kunna ske här, så det förvånar mig inte, att jag redan efter nästa krök av molnstigen, träffar på min mor. Där sitter hon, omgiven av handarbeten, blomster och prydnadssaker, naturligtvis med näsan i en bok.

"Mor", säger jag, "det har hänt något så glädjande! Jag har fått Selma Lagerlöf-priset!"

"Nej men så fint!" utbrister hon genast, i det hon ser upp. "Tänk så roligt vi hade, när jag läste Nils Holgerssons underbara resa för dig och hittade röster för alla djur och människor i den!"

"Javisst! Det blev som ett fint band mellan oss, när mycket annat vållade oro. Och nu, mor, ska jag skriva ett långt tal att hålla i Sunne, och jag vet rakt inte hur jag i det ska kunna skildra och få plats med allt, som snurrar i huvudet, när jag tänker på saken!"

Då försjunker även söta mor i tankar. Hon förstår väl, att uppgiften gör mig en smula ängslig. Men så lyser hon upp. "Du vet väl, att även Selma Lagerlöf själv bor här i Himmelrik, och att du skulle kunna samtala och rådgöra med henne själv?" säger hon.

"Kära nån", säger jag. "Jag tror att hon fick helt nog av beundrande folk, redan i levande livet."

"Men du kan väl alltid söka rätt på henne och fråga. Här i Himmelrik har hon nog inte så många plikter och våndor, som hon hade på jorden. Det torde väl vara själva poängen med Himmelriket. Själv slipper jag till exempel att ständigt diska, tvätta och laga mat."

Jag inser att mor kan ha rätt, och att det vore en märkvärdig sak att tala med själva Selma Lagerlöf, så jag tackar henne hjärtligt för rådet. "Men hur ska jag finna henne?"

"Gå bara framåt på molnstigen, med tanken på henne för ögonen, så tror jag att du hittar vägen!" påstår mor.

Och så gör jag. Den vita stigen över de vita kullarna bär mig som om den aldrig har velat annat. Men snart börjar den skifta färg, kanske har den tröttnat på det ständiga vita och börjat känna efter, om det inte vore möjligt att frambringa något mer sprudlande. En ljus grön skiftning låter sig förmärkas, och snart går jag bland grönskande höjder och bland åkrar, som självmedvetna låter sina gyllne fållar, glimmande i morgonljus, bölja fram och åter som om de ännu kom ihåg den avlägsna tid, då de var vattenvidder. Längre bort skymtar ett band av dunkel skog. Och i samma

stund som jag betraktar det, är jag redan i skogsbrynet. En vindil inifrån trädmörkret möter mig och trevar över mina lemmar, känner efter vem jag är och om jag är värdig att träda in. Jag kan inte förneka, att en rysning av både rädsla och vällust drar längs min ryggrad och kittlar i hårrötterna. Doften av barrskog och mossa omger mig, när jag går vidare bland ystra solfläckar som leker tafatt på mina fötter och ben. Så rycker jag till, när jag ser en gestalt inne bland träden! Men det är ju Skogsfrun i sin gröna klänning! Och hon är inte ensam, strax efter henne går en böjd gestalt i läderkaskett med fjäderbuske, och om halsen har han en mångfald stjärnor och kors av styvt guldpaper. En redig käpp lutar han sig mot.

Jag måste tilltala dem! "Vet fröken Skogsfrun och Hans Majestät möjligen vägen till Doktor Lagerlöfs residens här i Himmelrik?" säger jag.

Skogsfrun bara skrattar vasstandat och svänger med svansen, men Kejsaren svarar: "Ho ä i Ödekyrka, ho, å prater mä blommerna, för kriter å växter i Guss fria natur, di ha allt mer förstånn än sånt folk som kriger å går an ute i väla." Och han pekar med kejsarkäppen innimot skogen.

Så jag går allt längre in. Solkatterna har förskrämt tagit sin tillflykt in bland sly och slån, och det är, som om prasset bland skuggorna har en hotfull underton. Eller inbillar jag mig? Kallare har det också blivit. Plötsligt är allt vitt igen, men inte molnens vithet nu, utan det är snö, snö överallt. Klagande ljud hörs, erbarmliga, plågade ljud, och i den blå skymningen ser jag utsvulna, köldbitna getter med ben sönderskurna av skare. Inne bland träden har flera av de stackars djuren redan segnat ner och dött. Ljuden och åsynen är nog för att driva en till vansinne. Jag kan inget alls göra för getterna, och ser mig om efter min egen räddning. Men skräcken får ytterligare fäste i denna mardrömmens kalla skog. Ty ett illasinnat ljud av bjällror hörs, och jag har precis hunnit gömma mig bakom en snöhöjd gran, när fan själv i sitt ekipage dundrar förbi. Jag ser hans glödande ögon och undrar vad det nu är för Himmelrike, där hin håle själv får framföra släde?

I tilltagande skymning släpar jag mig fram till skogsvägen, där slädspåren efter den luriges framfart har skurit djupt i snön, så att det inte råder tvivel om, att djävulsfordonet verkligen framfördes där. Mörkret djupnar, och precis har jag börjat känna hur dödens tidvatten trevar efter min själ, när ännu ett bjällerljud hörs, samt sedan ett ptooo, skramlet från seldon och ljudet av hovar som stampar på stället i snön.

I skenet av en slädes glimmande stickor ser jag upp i ögat på en löddrig svart hingst, som visst har svårt att hålla. Slädföraren lyckas lugna djuret, och strax är det istället honom jag har i mitt synfält, en reslig, blond och påfallande skön ung man med lågande blå blick och något bedagat över anletsdragen.

"Här kan fröken inte ligga!" påstår han chevalereskt.

Och innan jag vet ordet av, sitter jag bredvid honom i släden, inlindad i en fäll, och han smacker åt hästen, som han kallar Don Juan.

Hej, vad det går! Och den som kör, är så lysande vacker och vild att jag, gamla människa, knappt törs se på honom. Jag stirrar istället mot den snötäckta vägrenen, som skimrar gul av eldskenet där vi drar fram. På så vis upptäcker jag ett litet mörkt knyte, något slags djur, som ligger i snön, och jag hinner se att det rör på sig.

"Stanna!" ropar jag till den vilde föraren, och till min förvåning lyder han genast. Jag stiger ur med en eldsticka och går tillbaka till knytet. Det är en liten luden unge, men jag förstår inte vilken art den hör till. En trynlik nos, vassa tänder, små stickande ögon, en svans med tofs? Och plötsligt gnäller

den och gråter, så man blir rent förskräckt. Elden tycker den inte om. Men jag måste visst ta den och lyfta upp den i släden så den inte förfryser.

Mannen som kör verkar bara road, när han ser mig linda schalen om ungen. Men så lystrar han. Samtidigt som en gigantisk måne rullar fram ur molnen, hörs ur skogen ett ylande läte, en kör av långdragna tjut.

"Håll i sig, fröken!" utropar han, och låter piskan vina över huvudet på hästen.

Snart är bestarna överallt runt släden.

"Kasta böcker!" ropar föraren, och jag ser nu, att hela släden är fullastad med mina egna restupplagor, som jag börjar bombardera vargarna med. De tycks dock inte finna mina verk smaskiga nog, och hejdar sig inte ens.

Men Don Juan måtte vara en övernaturlig fåle, ty snart har vi lämnat flocken bakom oss och är dessutom komna ut i glesare skog. Månen går alltjämt ohöljd i skyn. Snart kryper dock en dimma upp runtkring oss, och ett jämmerligt, isande ljud som egentligen länge har hörts i bakgrunden, tilltar i styrka. Det är som om själva sorgen, den avgrundsdjupa, har funnit sin fulla talan.

Ungen sover mot mitt bröst som om den just inte hör ljudet alls, men för mig är det outhärdligt. Slädens ståtliga förare tycks dock oberörd. Till slut måste jag fråga om han är döv för gråten.

"Nej då, fröken. Men det där är Rakel som klagar, och hon håller ständigt på, ty hon är många, i alla riken. Och det får man stå ut med. Till slut har man vant sig."

"Det är det väl ändå inte möjligt, att man gör", invänder jag. "Det är ju rakt som om gråten ljuder i ens egen själ, när man hör den. Och man vill bara att allt krig och alla orättvisor ska sluta, så att Rakel och andra förtvivlade mödrar kan få vila."

"Kan så vara", säger föraren. "Och om det kan man be till Gud, men medan Gud eftersinnar, kan det lindra en uslings själsvända att ta en sup i goda vänners lag, och spela sin fiolstämma i klagolåten tills musiken bär sorgen. Ett och annat spratt och några galanta romanser kan också lätta upp."

"Jag tror mig veta, att herrn snart måste förhålla sig annorledes", antyder jag.

Men då låter han piskan vina kring hästen igen, och i den allt vildare färden måste jag tuga. Jag kryper ner så långt i släden som jag kan, med ungens värme mot bröstkorgen och fällen över huvudet; och innan jag vet ordet av, har jag somnat av pur skräck.

Jag vaknar inte förrän ekipaget har stannat. När jag tittar upp är det så förunderligt ljust och härligt kring oss. Årstiderna tycks här i Himmelrik vara lika godtyckliga som vädret, ty sannerligen är det vår. Vågor av värme och ljus, närmande sig likt smekningar, bringar en ymighet av nyutsprungna blomster och grönska kring den kyrkoruin, vi nu står inför.

Min sköne ledsagare bjuder mig att stiga ur vad som nu inte längre är en släde, utan en vagn.

"Fröken ska bara träda in genom portalen", säger han, och innan jag ens hinner tacka honom för skjutsen, är han uppe på kuskbocken, och manar redan hästen att vända och trava åstad.

Jag hade tänkt be honom att ta hand om trollungen. Men den klänger envist vid min bröstkorg, som om jag skulle ha trollmjölk åt den. Så inte känner jag mig särdeles värdig, när jag med bultande hjärta stiger in i ödekyrkan.

Där sitter hon nu äntligen, Selma Lagerlöf! Visst känner jag igen henne! Det är bara det att hon, här i Himmelrik, liksom är både ung och gammal, och har alla de ansikten jag har sett på fotografier, inte samtidigt men ständigt skiftande från ett till ett annat.

Jag måste tillstå att jag känner mig försagd.

"Doktor Lagerlöf", säger jag, "det är nu så att jag har fått Selma Lagerlöf-stiftelsens pris, och därför tycks jag ha blivit förd hit." Och jag presenterar mig, ännu med trollungen fastklängd i kläderna. Men i ett huj har den istället kravlat över till henne och sätter sig tillrätta i hennes knä.

"Det är min förhoppning att dr Lagerlöf ska vilja samtala en stund med mig, om ett och annat som jag undrar över", tillägger jag.

"Körs i jösse namn", utbrister Selma innan hon återfinner rikssvenskan, "det ska väl inte vara en intervju? Sådana har jag sannerligen fått mer än nog av, och det bästa med Himmelrik är att vara förskonad från sådant."

"Nej, mera ett samtal", förklarar jag nervöst. "Om varför vi finns på jorden, och hur vi ska utvecklas till mognad innan vi dör, och andra frågor som torde intressera Dr Lagerlöf."

"Sådana frågor ska man behandla med försiktighet, ty rätt snart börjar man strida om dem, tills det blir väderkvarn mot väderkvarn," mumlar Selma. Och så tillägger hon, aningen strängt:

"När någon vill utreda sådant, så börjar jag gärna prata om havremjöl."

I samma ögonblick kryper en liten ängel upp ovanför axeln på Selma, som får lugna den oroliga trollungen.

Jag för min del byter strategi. "Har Dr Lagerlöf någon som hjälper Dr Lagerlöf med de dagliga göromålen, här i Himlen?" frågar jag.

"Nå, jag har ju Lilljanta, hon klarar det mesta", svarar Selma.

"Lilljanta? Menar doktorn Lilljanta från Liljecronas hem? Men Ellen Lundgren, är inte hon i himlen också? Och skriver inte den kära Valborg Olander rent Dr Lagerlöfs manuskript, med mera? Och Sophie - "

Selma avbryter mig, irriterad. "Det har visat sig att Swedenborg hade rätt om livet efter detta: för var och en inrättas en himlaplats, som är formad efter det som var viktigast för personen i jordelivet. Här umgås jag således varje dag med mina egna skrivna karaktärer, de är vad som finns att tillgå. Inte för att de är enkelskurna, men jag vet ju själv exakt hurdana de är, så de överraskar mig sällan."

Jag undrar nu verkligen hur jag ska fortsätta. "Så doktor Lagerlöf förlitar sig på Lilljanta", säger jag förstående. "Men alla Ingmarssöner och kavaljerer och andra duktiga karlstücken - "

"Lilljanta duger till allt", hävdar Selma. "Och hon är ännu inte i den åldern, att hon går och gifter sig med någon slashas eller predikant."

"Ja, ett av ämnena jag skulle vilja dryfta med doktorn, är ju det kvinnliga sinnelaget och bestämmelsen."

Då rynkar Selma ögonbrynen. "Det där ska di då alltid tjata om, och påstå att jag har format mina skrivna fruntimmer på än det ena, än det andra otjänliga viset. Vad är det som just fröken har hakat upp sig på?"

"Jo", säger jag nervöst, "det är det där med uppoffringen. De där goda kvinnorna som lägger allt eget åt sidan för att frälsa en... ja, en slashas. Eller en predikant. Eller en slashaspredikant."

"I mina böcker är det allt både män och kvinnor som uppoffrar sig", påstår Selma. "Om nu uppoffra är rätt ord. De följer sitt samvete eller det de ser som Guds vilja. Eller kärleken, helt enkelt."

"Jamen till exempel Edit i körkarlen", envisas jag. "Hon är så självuppoffrande, att man blir riktigt konfys. Och jag menar, att det är ett riskabelt ideal. Betänk alla kvinnor som läste sådana skildringar, och sedan försökte bli sådär självuppoffrande. Jag förstår att det var tidens kristna ideal men - "

Här blir jag bryskt avbruten av Selma. "Nu tycker jag allt att fröken Edelfeldt låter missklädsamt uppretad, och jag undrar vad det är för personliga ugglor, som ligga begravna i den edelfeldtska mossan."

Jag tillåter mig antyda att verklighetens irrande suputer, spelemän och grubblare mera sällan låter sig omvandlas till mogna människor av uppoffrande kvinnor.

"Varje människa får känna nogga efter hur mycket av *sann* beredskap det finns i henne", säger Selma en smula kryptiskt.

"Ja", försöker jag, "om man redan är ett helgon så känns väl inte en uppoffring som en uppoffring, det kanske är hela saken."

"Hela saken är det då rakt inte", genmäler Selma. "Jag skulle tro, att alla mina gestalter kämpar med än det ena, än det andra i sina sjäsliv. Där finns även män som handlar i villkorlös kärlek, och kvinnor som bara ställer till det och är gemena. Och allt däremellan. Alla med sina skäl, alla med sin bakgrund och sin smärta och sin längtan. Nog har jag väl skrivit en och annan lättköpt kortare text, men de är verkligen inte många."

Jag skruvar på mig och lyckas tala trots stor genans. "I en sak", får jag ur mig, "- ja, i många, men detta är en av de viktigare - är doktor Lagerlöfs egen attityd en stor inspiration för den, som vill undvika det vi kan kalla *falsk* eller sorglig självuppoffring."

"Jaha?"

"Jo", säger jag, "jag tänker på dr Lagerlöfs berömda ord som hon skrev till sin far, när hon som ung hade blivit antagen till Lärarinneseminariet och han krävde att hon skulle avstå utbildningen och komma hem, och hon vägrade. Hur var det nu? *Det är mig så omöjligt att göra på annat sätt, att det rakt ej kan vara orätt.*"

"Ja", säger Selma, "vad gällde frihet till utbildning, och sedan möjlighet att skriva, kändes det sannerligen så. Att det var min bestämmelse - även om jag alltid predikar plikten mot föräldrarna i mina verk. Och innan vi lämnar ämnet uppoffring, vill jag nämna att jag sörjde för åtskilliga människors bekvämlighet och till och med överlevnad. För att inte tala om all tid jag använde till att stödja behjärtansvärda saker. Och alla som tiggde pengar av mig och fick dem." Selmas mun sluts till ett smalt streck. Sedan börjar hon småle och nästan skratta. "Nu är det fröken Edelfeldts tur att berätta om sina uppoffringar."

"Mina uppoffringar för att frälsa slashaspredikanter, eller mina andra uppoffringar?" frågar jag, tacksam över skiftet i stämning. "Jag är rädd att jag i rent chockerande grad uppoffrar tillexempel städning och fönsterputsning och en hel del socialt umgänge för att kunna försjunka i skrivandet, och på min gravsten kommer det dessutom att stå *Hon blev tyvärr aldrig omvårdande.*"

Här ler Selma igen. "Så fröken Edelfeldt anser alltså inte, att skrivandet är en omvårdande syssla? Att hörsamma sin innervarelse och dela med sig av dess budskap, att väcka människors hjärtan och tankar genom det skrivna ordet, eller helt enkelt väcka deras känsla för mirakel, skulle inte det vara ett omvårdande yrke?"

Jag tänker efter. "Till mig säger ibland en dömande inre röst att sysslandet med text och bild är egoistisk eskapism, och att det vore bättre att verka praktiskt och direkt i sociala sammanhang, ta hand om människor i det man kallar det verkliga livet, eller engagera sig direkt politiskt mot orättvisor och onda tendenser. Jag känner mig bara helt handfallen där, som om det enda jag kan och vill är att skriva och skapa bilder, som inte kan tvingas in i annat än vad de själva tycks vilja gestalta."

"Då är det väl tur", säger Selma aningen krasst, "att fröken Edelfeldt slipper ställa till med saker inom politik och sjukvård, och kan ägna sig åt sina skrivna skötebarn. Vad är det som har renderat henne stiftelsens pris?"

Innanför jackan har jag faktiskt ett ark med motiveringen, som jag tar fram.

Selma sträcker ut handen efter papperet, men trollungens ludna lilla tass hinner före. Selma avleder dess uppmärksamhet med en fet metmask ur en burk, och nappar till sig arket.

Hon ögnar texten. "Andlighet", läser hon, "ja det kan sannerligen betyda både det ena och det andra. Ofta tänker jag, att man ska akta sig för alltför tydliga etiketter på det outgrundliga."

Här väntar jag mig att hon igen ska börja prata om väderkvarnar och havremjöl, men istället blir hon plötsligt ivrig.

"Hur ser fröken Edelfeldt på livets fortsättning efter döden?"

Och innan jag hinner svara, fortsätter hon. "Själv blev jag ytterst förvånad över den. Jag hoppas att Swedenborgs lösning ska vara tillfällig, och att min själ småningom ska tillåtas vandra vidare. Tillvaron här blir ibland en smula enformig, som sagt."

"Jag har inte längre några teorier eller tankar om saken", säger jag. "När jag var tonåring, trodde jag på reinkarnation. Jag hade en fix idé, att jag i ett tidigare liv hade varit lärling till Leonardo da Vinci. Eftersom jag behövde bevisa sanningen i den, inte minst för mig själv, lärde jag mig anatomi och olika teckningstekniker, som jag har haft mycket nytta av i mitt arbete med bild. Men jag hade nog inga vidare minnen av tidigare liv, utan mera en stark önskan att vara speciell, kombinerad med viss fallenhet för teckning. Nu brukar jag säga, att jag faktiskt inte vet."

"Kan man säga, att fröken Edelfeldt är agnostiker?"

"Nja", svarar jag, "precis som doktorn nyss sa, bör man väl akta sig för etiketter på det outgrundliga."

Selma nickar och infogar: "Ja, jag har ju till och med påstått, att Gud inte tycker om religioner."

Här lägger jag huvudet på sned och frågar: "Hur vet doktor Lagerlöf vad Gud tycker, om doktor Lagerlöf ursäktar? Ty Gud lär ju vara större, och samtidigt samma som allting."

Selma ser mindre nöjd ut. "Det där får nog fröken Edelfeldt utveckla, så det inte låter som rent munväder."

"Nja", svarar jag, "vi ska inte bli alltför teologiska. Men så mycket har jag kommit fram till, att om vi alls ska ha en rimlig syn på det vi försöker beteckna med symbolordet Gud, vore det bra om vi bestämde oss: antingen talar vi inte alls om saken, eftersom allt vi säger är otillräckligt eller så split - eller så inser vi helt enkelt att hela konkarongen ju måste vara Gud. Allt är Gud. Annars blir det ju vi som bestämmer och sorterar: det *här* är Gud, och det *där* är inte Gud."

Selma ser road ut. "Så fröken Edelfeldt vill avliva hela den diskussionen, och inte minst teodicéproblemet."

"Teodicéproblemet kan vi överflytta på människor istället, och mera behandla det som en fråga om konsekvenstänkande, alltså tanken: om jag handlar såhär eller fattar det här beslutet, vad får det för konsekvenser? Inte en rent filosofisk fråga, utan en uppmaning att ta reda på så mycket som möjligt om vad följderna kan bli i smått och stort, av mitt beslut."

"Ja ja, förvisso", säger Selma vagt och fortsätter: "Men hur går samtalsturererna om religion nuförtiden, därnere på jorden; har några nya bevis för den andliga världen och själen uppdagats?"

”Nej”, säger jag, ”nu är det Hjärnan vi vördar, och inget ont i det, för hjärnforskningen uppdagar en mängd viktiga och nyttiga saker, men livsgåtans lösning får vi nog inte där, eftersom vi ju är själva gåtan, precis som fisken både består av vatten och simmar i vatten. Beträffande frågan om Guds existens, var det en tid populärt i Sverige att bråka om huruvida Gud fanns eller inte, men den frågan har trätt i bakgrunden för annat.”

En stund begrundar jag om det vore värt att lyfta här, att diskussionen handlar om krig och pacifism och kärnvapen och förhandlingar och om hur mycket man kan sälja sig för att få ingå i en försvarsklubb, men jag befarar att det skulle störta både mig och Selma i en avgrund av grubbel och maktlöshet, så jag tiger.

Selma ser konsternerad ut och frågar: ”Gud som begrepp har alltså fullständigt slutat vara en självklarhet?”

”Nja, man kan fortfarande få frågan om man tror på Gud.”

”Och vad svarar fröken Edelfeldt då?”

”Jag brukar svara, att om du förklarar vad du menar med Gud, och gärna också vad du menar med ”tro”, så kanske vi kan tala vidare om saken.”

”Och vad brukar hända då?”

”Det är lite olika. En del blir arga för att de *vill* tro att frågan är enkel och lättbesvarad, andra börjar tala om havremjöl. Och vissa får en glimt i ögat och vill fortsätta samtala.”

Selma begrundar detta, och efter en stund säger hon: ”Hur tycker då fröken Edelfeldt att Gud framstår i mina verk?”

”På flera olika vis”, säger jag. ”Ibland lägger han sig i berättelsen och låter till exempel skepp frysa fast, när rättvisa behöver skipas. Och han verkar också vara bra på att skicka spöken och varsel och kallelser. Men det är alltemellanåt svårt att säga, i hur hög grad han är där som en genial dramaturgisk motor i berättelsen, och i vilken grad han är där som författarens egen moraliska kompass. Nog tror jag att doktor Lagerlöf, liksom Kierkegaard, verkligen har en bergfast tro på att det är nedlagt i människan att kunna mogna till villkorlös kärlek. Och jag förmodar att Dr Lagerlöf menar, att det är Gud, eller snarare det vi alltså brukar kalla Kärleken, med stort K, som har nedlagt fröet till mognad i oss.”

Selma nickar men ser sorgsen ut. ”Så bergfast var nog inte den tron, åtminstone inte mot slutet av mitt liv. Men det är sant att jag gärna använder begreppet Kärleken, som nog mindre inbjuder till tvister, än när en kallar det Gud. För det vet väl alla, att människor kan göra av Gud lite vad de vill, till exempel en kraft som snarare manar en att vända sig bort från blomstring och försaka på ett sådant sätt att inte bara ens egen själ, utan även andras, riskerar att vissna.

”Jo, det är en sak att verkligen vara helgon och låta sig föras av helgonligheten, och en annan att vilja vara helgon och tvinga andra att se en så”, säger jag. ”Och här har vi ju Karl-Arthur i *Charlotte Löwensköld*, och inte minst spliten i Nås och förtalet mot gordonisterna i Jerusalem, och motsättningarna mellan de olika samfundet där. Så alltigenom igenkännligt att man bara vill gråta. Och så är vi tillbaka i frågan om uppoffring, som kan tolkas så olika. Snål askes eller glädjefull upplösning av egot. I Dr Lagerlöfs skildring av godhet och kärlek finns också ett gott mått av extatisk transformation, som, återigen i Körkarlen, när Edit och David förenas i en dimension bortom liv och död, en kristen mystisk union eller, om man så vill, ett ickedualistiskt genombrott av österländskt mått. Och kärleken kan också vara samvetets röst, som i Ingmarssönerna och i Jerusalem. Eller den söndrade själens strävan efter läkedom, som i *En herrgårdssägen*.”

"Jovisst", säger Selma, "yttringarna är olika, beroende på dimension och situation. Men jag håller som sagt med om, att det kan vara en vanskligh och förvirrande uppgift, det där med själslig odling. Det har jag också försökt skildra. Hur vet man, även om man tycker sig ha goda avsikter, att resultatet blir gott?"

"Vi kommer visst ständigt tillbaka till detta. Och Doktor Lagerlöf är ju inläst på Kierkegaard. Och jag har för mig att han sa, att man aldrig någonsin kan veta själv, om man är kärleksfull eller ej. Det kan bara den andre veta, den som upplever ens väsen och handlingar, och dessutom är öppen för dem."

Selma suckar lite. "Jo, tillexempel när två vill ha ens kärlek, och man älskar dem bägge men på olika sätt, och inte vill såra någon av dem."

Trollungen som sovit en stund tittar nu upp, gäspar och visar sina vassa bisingar. Och Selma säger: "Men, apropå kärleken; nog kan det alltid vara bra att fråga sig: "Finns det kärlek i det jag tänker säga eller göra nu, eller gör jag det på grund av Vilddjuret i mig?"

Här lystrar även jag, intresserad. "Ja", säger jag, "det vilda - och Vilddjuret, det i människans väsen som måste hanteras och uppfostras - finns det ju mycket av i dr Lagerlöfs böcker. Starka och dramatiska känslor. Till råga på allt blir folk även ganska ofta "vansinniga". Där finner jag en intressant scen, också den i Körkarlen, där någon säger om David Holms plågade hustru, då hon brister i gråt, att "Hon gråter, då blir hon inte vansinnig." Den där förlösande gråten återkommer i andra verk. Här tycks Dr Lagerlöf mena, att den som får ge utlopp åt sådana svåra känslor kan räddas från vansinne, och då förstår jag med "vansinne" något som innefattar att låsa in, eller låsa om, sin smärta, sorg, vrede eller rentav kärlek. Likaså Marianne Sinclair i Gösta Berlings saga; hur hon blir kall och cynisk i sin dom över sig själv, men slipper ut ur förlamningen när hjärtat får tala. Och Klara Gulla, som "gråter bort sin skuld-känsla" vid moderns dödsbädd. Är jag enfaldig om jag ser en paradox i detta? Att samtidigt som det enligt dr Lagerlöf är viktigt att tygla starka och oregerliga känslor, kan det vara en fråga på liv och död, eller kanske på liv och vansinne, att få ge uttryck för dem. Vill Dr Lagerlöf säga några ord om detta?"

Selma svarar genast och utan att tveka. "Jag håller med om att det kan finnas en motsättning där, men den är skenbar. Med Vilddjuret menar jag inte så mycket sorg och smärta och uttrycket för dem, som jag menar hat ochoreflekterat utlevd ilska, avund och svartsjuka, förstörelselusta, hämndkänslor och maktlystnad. Nog förstår fröken Edelfeldt vad jag menar?"

"Jodå", svarar jag, "och har även skrivit om det där inre Vilddjuret, i min *Kamalas bok*, till exempel."

"Och hur står det till med fröken Edelfeldts eget Vilddjur?" frågar Selma, inte utan en viss nyfikenhet.

"Jag tror nog, eller hoppas, att mitt Vilddjur numera är på ganska samarbetsvillig fot med det i mig som dr Lagerlöf brukar kalla Innervarelsen - den undersökande, uttryckande självförståelsen som även innefattar intuition och till och med ett slags vägledning, om jag har förstått dr Lagerlöf rätt."

"Någorlunda rätt", svarar Selma en aning tveksamt, och fortsätter med större emfas: "Visst är det gåtfullt, var allt kommer ifrån, som dyker upp i den inre verkstaden? Det är då rakt omöjligt att avgöra, hur mycket som kommer ur okänd källa, som dröm och hemsökelse, och hur mycket som stammar ur mer redig fatabur. Och om författaren släpper drömmen och sagan helt fri att regera,

kan det säkert bli för mycket av den, och lägger hon alltför mycket metod på den, kan den dö av brist på luft. Det är allt en spännande balansgång, det.”

”Ja!” säger jag. ”Och låt oss nu tala om själva skrivandet, och hur man håller sin Innervarelse stark och skapande och levande, också när man känner sig missförstådd!”

Selma ser road ut. ”Ska jag förstå det som att fröken Edelfeldt känner sig missförstådd?”

”Absolut”, svarar jag. ”En litteraturkritiker beskrev mig som ”den orättvist bortglömda Inger Edelfeldt.”

Här hörs en liten suck från Selma igen. ”Nu fick fröken Edelfeldt pris, i alla fall.”

”Jo, pris får jag. Men av någon anledning når jag inte ut. Jag tycks inte vara säljbar.” Och så skäms jag, när jag hör min egen gnälliga röst och ser Selmas lilla rynka mellan ögonbrynen

”Det kan nog ha sina fördelar att vara en smula bortglömd”, slår hon fast. ”Arbetsro torde vara en av dem.”

”Jo, jag har försökt se fördelarna. Och så har jag skrivit en del böcker om att känna sig missförstådd, men de blir i regel missförstådda.”

Selma skrattar. ”Missförstådd blir en väl alltid, om en har det minsta av egen och udda världsupplevelse att dela med sig av. Och det bör man strunta ett stort stycke i, och fortsätta med det som är viktigt.”

”Jo, så är det ju”, svarar jag ödmjukt. ”Bitterhet är farlig. Det osedda barnet i en, det bråkar med en och gnyr nästan som en trollunge. Och ens vuxna, mogna jag blir förbittrat på ett annat sätt, när man tycker sig stå där med en förbisedd skatt av ord och kunskap, som fler kunde få del av.”

”Då torde det hjälpa att vända blicken från den yttre världen och in mot själva den skatten, som vårdas av Innervarelsen”, säger Selma.

”Absolut”, håller jag med. ”Och då jag gör det, känner jag djup tacksamhet över att den finns där, och att jag får vara dess vårdare och gestaltare. Jag tycker precis som dr Lagerlöf, att skrivandet rätt ofta kan vara ren sällhet.”

Selma ser eftersinnande på mig. ”En sällhet som blir allt mer kringskuren, när en blir överdrivet älskad och behandlad som nationalmonument. Och att bli betraktad som en liten sagotant som inget, inget vet om passion - fast en lever ett synnerligen passionerat och storartat liv, och skriver mycket medvetet skapad litteratur - kan allt vara en smula påfrestande, även det.”

”Den synen på dr Lagerlöf gjorde de publicerade breven sannerligen slut på”, säger jag.

”Jo, och det var också meningen”. Selma ser nöjd ut, men kommer strax att tänka på något annat. ”Hur upplever fröken Edelfeldt de där stunderna, när det känns som om ingenting kommer till en, att skrivlågan är död, och att ett helt romanbygge rasar ihop som ett korthus? De där stunderna när en känner, att en bör hänga varnande spetälskeklockor om halsen, så att närstående håller sig undan?”

”De är inte njutbara, de stunderna”, medger jag. ”Men ger sig, det gör man ju inte. Rätt vad det är börjar det växa nya skott ur den kompost, som är en felskriven roman. Och då blir man nyfiken och levande igen, när man undrar: vad kan det bli om jag gör på ett annat sätt, hittar en annan ingång?”

Nu ler Selma. ”Ja, det är härligt. När en ny idégnista kommer, en vet inte varifrån, och så går det att odla igen, i myllan inombords. Men mot slutet av mitt liv var det för sorgligt. Jag försökte, men ålderdomen var mig övermäktig, och världssituationen åter så tung och kvävande, att det ibland

kändes som en lisa att en skulle dö." Selmas blick flackar. Plötsligt ser hon mycket trött ut, och det är som om hon rentav signalerar, att vi har talat länge nog, om saker som hon ofta har diskuterat.

Och jag ska just hörsamma det subliminala budskapet, när hon ändå tar till orda igen. "Men säg mig nu, fröken Edelfeldt, hur har det egentligen gått med civilisationen därnere på jorden? Av andra pristagare på besök har jag fått veta, hur det gick med Världskriget, men sen var det ju miljön? En av pristagarna talade mycket om, att det nu skulle ha gått så långt med människans rovdrift och förstörelse av naturen, att djurarter och deras miljöer utrotades i snabb takt och själva klimatet hade rubbats, så att den jordiska människan nu står inför ett slags Domedag, helt och fullt orsakad av hennes eget levnadssätt? Kan det verkligen vara så illa?"

"Det är mycket, mycket illa", säger jag, och vi sitter en stund i gemensam förstämning.

Till slut säger jag: "Jag förstår att doktor Lagerlöf vill vila, men en sista fråga måste jag få ställa, eftersom jag ser dr Lagerlöf som lite av en ledstjärna, även om doktorn kan finna det påfrestande. Och den frågan är: "Vad är viktigast att ha för ögonen, när världen omkring en är stadd i kaos och förvirring?"

Selma tänker, kanske på hur hon själv drog sig undan och skrev, när andra försökte få henne med sig på världsförbättrarbarriaderna.

Till slut säger hon bara: "Vad tror fröken Edelfeldt själv är viktigast?"

Oj oj. Jag hade väl inte tänkt mig att behöva leverera något sådant, alltså något som lätt kan låta som beskäftiga, och i värsta fall pretentiösa, slutord. Och än ska det förresten inte vara slut på det här redan långa talet, eftersom planen är att återvända till jordelivet och knyta ihop den verbala pösen på annat vis; för talet kan ju inte sluta i Himmelrik.

Men om jag nu har ställt henne en sådan omöjlig fråga, och hon har bollat tillbaka den till mig, måste jag ändå göra ett allvarligt försök att svara.

Så jag funderar. Hm. Hur är det nu, vad brukar jag försöka trösta mig med, när jag ser framför mig en värld i ännu större kaos och kris än den vi redan märker av?

"En lugnande idé", säger jag, "om jag oroar mig och målar upp någon hemsk framtidsscen för mig, brukar vara att föreställa mig möjligheten till ögonkontakt med någon eller några människor i den framtida situationen. Det måste finnas någon eller några som inte ens då, mitt i det hopplösaste, är avstängda och inneslutna i sig själva, utan redo att öppet möta en annans blick och bekräfta: vi är människor tillsammans. Den tanken lugnar mig."

Selma funderar. "Och tror fröken Edelfeldt att hon själv kan vara den där människan, för någon som söker frökens blick?"

"Det hoppas jag", säger jag tveksamt.

"Jo, nog är det viktigt", understryker Selma. "Att inte bara se eländet, utan också förmå se det oförklarliga miraklet vi alla är komna ur, och bär inom oss, och att det verkar i oss, om vi inte helt sätter oss på tvären. Nog är det viktigast."

Men trots det lätta leendet ser hon ändå allt bra trött och otydlig ut. Eller är det jag som håller på att återvända till det jordiska? Jo, så är det, jag märker hur mitt besök i Himmelrik nu verkligen drar mot sitt slut, hur tågjuden återigen hörs runtomkring mig, hur åsynen av Selma i ödekyrkan fladdrar till och förtunnas som en spegling i en vidrörd vattenyta, och jag vaknar till i tågkupén. Anteckningsboken med upplägget för talet ligger öppen i mitt knä, och jag ser att jag har dragit en linje efter scenen i ödekyrkan, och skrivit: *Avsluta med några reflexioner kring vad som berör dig, intresserar och inspirerar dig i Selma Lagerlöfs verk. Och lägg till några extra ord om varför du tycker om ordet "själen".*

Och det tycks mig som en bra idé. När mitt pris tillkännagavs på Mårbacka och jag fick äran att sitta i Selmas stol, frågade man mig vilka av hennes verk jag tyckte mest om. Jag tror jag nämnde Gösta Berlings saga och Herr Arnes penningar och jag bör ha nämnt Kejsaren av Portugallien. Nils Holgersson umgicks jag dagligen med under en lång period av min barndom, eftersom min mor läste hela boken högt för mig, en oförglömlig och sant underbar upplevelse. Och den lilla novellen Bortbytingen gjorde också ett outplånligt intryck. Den läste inte min mor högt för mig, däremot fick den mig att börja läka ihop en egendomlig klyvnad, som kom sig av en särskild anledning. Mina föräldrar var ovanligt gamla och min mor hade med sig en uppfostringsmetod som jag tror var vanlig i hennes generation: när jag var oregerlig, frågade hon: "Vart tog mammans lilla snälla flicka vägen, och varifrån kom den här stygga flickan?" Så någonstans i mig trodde jag faktiskt, att jag var två, vilket var både plågsamt och skrämmande. Och Bortbytingen går att läsa som en uppmaning till mödrar att älska både den nästan outhärdliga och den förtjusande sidan av ett barn. Jag tror åtminstone att det var så jag läste den. Att det var möjligt, faktiskt moraliskt riktigt, att bli älskad även när man var "outhärdlig". Just detta är för övrigt en genomgående predikan i de lagerlöfska berättelserna - och även i mina egna böcker är nyfikenheten på det "outhärdliga" inom oss stor.

Nu inför det här talet bestämde jag mig för att läsa om flera av Selma Lagerlöfs verk, och även att läsa sådant jag inte hade läst förut. Märkligt nog hade jag inte läst vare sig Jerusalem eller En herrgårdssägen, kanske för att jag hade fått för mig att de var liksom jolmigt gammeldags religiösa. Men vilka juveler jag hade missat! Särskilt En herrgårdssägen, som berörde mig djupt. Den spelar skickligt på något slags drömnivå, med symbolgestalter som lyfter fram de starkaste mänskliga känslorna. Att vara osedd och dö av det, men återuppstå av någons närvaro. Att bli överväldigad och gå sönder i själen, men lockas tillbaka till världen och till samvaro.

Jag kan förstå att man kan ägna all sin tid åt aspekter av de Lagerlöfska verken, de är nästan oförklarligt rika och starka. Så vad kan jag ens bidra med, i återstoden av mitt tal?

Innan jag fördjupade mig i läsning och omläsning, tänkte jag att ett tema kunde vara "syndafall och transformation", eftersom så många av hennes berättade gestalter upplever sig vara, eller är, eller blir, fördömda, skuldtyngda och angelägna om förlösning. Här tycks det dessutom vara lätt att relatera till Selma Lagerlöfs liv och hur hon bröt mot regler om villkorlös kärlek till föräldrar, - och flera andra skrivna och oskrivna regler - och hur hon hela sitt liv tycks ha kämpat med skuld känslor, men ändå måste följa sin inre röst (det tackar vi verkligen för). Med det i åminne blir de uppoffrande gestalterna i hennes verk ett slags compensation, och deras strider blir Selmas egna strider i förklädnad. Så kan man ju läsa de flesta författare, och tolka deras berättelser i ljuset eller mörkret av deras levda liv. Nog kan det vara intressant. Men för mig som författare - och en författare som verkligen inte vill bli läst så - blir det mer spännande att ta fasta på andra saker, till exempel att fåfängt försöka förstå hur hon egentligen *gör*; vad det kommer sig att hon kan svepa med sig den som läser på ett sådant sätt att jag, som vanligtvis är en skeptisk bokläsare, fullständigt överser med alla dramaturgiska manövrer som jag hos en sämre författare skulle bli våldsamt irriterad över, och istället bara andlöst följer med i berättelsen, vare sig den handlar om förfalskade Jesusbarn av trä eller spöken eller gudfruktiga fanatiker från Nås som dör som flugor i ett stekhett Jerusalem.

Hur är alltså det trollspö beskaffat, som gör allt hon beskriver så levande? Att hon beskriver landskap så att man inte bara ser dem genom betraktarens ögon, utan också som om landskapet självt uttrycker sig, animerat och självmedvetet, är en faktor. Och att människorna, i sin storhet och

futtighet, i sina grubblerier och själviska eller osjälviska eller självdestruktiva eller benådade handlingar, känns helt psykologiskt trovärdiga, är förstås en annan. Personerna förhåller sig alltid, naturligtvis, till den större struktur - samhället eller moralen eller ibland de egna idealen, formade efter märkvärdiga föräldrar - som kan fördöma dem eller välkomna dem. Ofta tänker de att de ska "bära sin börda i ensamhet", men i samspelet med omvärlden öppnas så glipor och gläntor, där ett slags nåd kan visa sig, ibland genom det som gärna kallas Guds försorg, ibland helt enkelt genom medmänniskors oändliga kärleksfulla list. De brottas med sitt samvete, och när den rätta handlingen står klar för dem, blir de inte sällan genomsyrade av stor kraft.

Berättelserna själva drivs av exakt denna kraft, tänker jag; och det är detta som intresserar mig mest, tror jag: själva pondusen. Om Selma Lagerlöf plötsligt introducerar en skogsfru eller ett spöke i en för övrigt verklighetstrogen, detaljerad miljö, framstår fantasifiguren med exakt samma substans och tyngd som ett tröskverk eller en bakugn: allt hon berättar, framstår som odiskutabelt. Ofta hittar hon också ett sätt att beskriva de subtilaste och besynnerligaste upplevelser så att det nästan känns som om läsaren själv upplever dem. Hon gör det genom att hitta liknelser med vardagligare ting eller känslor eller till och med väder, och sedan skruva upp dessa några varv. Och allt är hela tiden på liv och död. Kanske är hon ibland aningen överförtjust i att lösa förvecklingar genom dramaturgiskt tacksamma dödsscener - hon var ju så betagen i opera - men det är svårt att värja sig.

En fantastisk sådan scen, som jag vill nämna, är när den unga Gunhild i Jerusalem får brev hemifrån Nås om moderns bortgång och av det förstår, eller snarareoreflekterat tror på och pålägger sig, att hon har orsakat sin mors död dels genom att alls lämna hemmet, dels genom att modern nåddes av ryktena om gordonisterna påstådda dålighetsliv. Med brevet i handen raglar eller rusar den förtvivlade Gunhild under den brännande solen, som hon projicerar sitt eget självhat på, så att det känns som om solskenet jagar henne med spjut och pilar, tills hon slutligen ger upp andan. Vi förstår att hon har dött av solsting, men beskrivningen av hennes flykt undan den attackerande, straffande solen är helt gastkramande.

Lite till vill jag också skriva om Selma Lagerlöfs sätt att förhålla sig till det som kallas "vansinne" eller "galenskap" i hennes texter. Här är Kejsaren av Portugallien förstås en framträdande figur, men det är nu för mig intressantare att nämna Gunnar Hede - "Getabocken" kallad - som lockas tillbaka ur sinnessjukdomen genom att påminnas om sådant som var vackert i hans friska liv, och det får ta tid. Och den lika traumatiserade före detta vandöda och begravda Ingrid - kallad "Gravilja" av den galne Hede som räddar henne ur graven - får pö om pö närma sig den Gunnar som hon först inte igenkände som sitt idealiserade kärleksobjekt, sin "animus", kunde man väl säga. Jag vet att Selma Lagerlöf själv någonstans uttalade åsikten att berättelsen hade blivit alltför mycket saga; men en del av styrkan i den är just, att den utspelar sig i den psykiska dimension, där myter framväxer och verkar. Så var den ju också inspirerad av saga och myt. Som nutidsmänniska associerar jag till Elgard Jonssons Tokfurst, boken om hur han hjälptes tillbaka från sitt tokrike till samvaro och grundning.

Ja, den människa som faller i onåd, hos en förälder eller hos dem som ska sörja för dess barnsliga överlevnad, kan sannerligen bli både vandöd och vansinnig, säger herrgårdssäggen, som blottar en stor kunskap om vad bristande anknytning kan ställa till med, och hur man kan hitta tillbaka ur splittring, till enhet och kärlek. På vägen har vi fått göra bekantskap med de märkvärdigaste figurer, och en av dem som stannar kvar hos mig är den väl beskrivna fru Sorg. Hur hon kan möblera om vår tillvaro, strypa livsflödet, förstena oss. Återigen: mycket hos Selma Lagerlöf handlar om att låta liv och känslor flöda - eller vad som händer när de hålles plågsamt

avstängda. Att låta sig förvandlas av nåd och kärlek - eller hur det blir när man vill stöpa om verkligheten för att upprätthålla en stel och idealiserad, eller på annat sätt begränsad, bild av sig själv och andra.

Till slut har jag ju lovat att säga något om själen. Detta för att jag, lite till min egen överraskning, stod på Mårbacka inför journalister och nästan predikade om att jag tyckte att vi borde återinföra begreppet "själen". Jag började själv undra varför jag tycker om det ordet, som kanske inte är så modernt. Duger det inte med "medvetandet", eller för den delen "hjärnan"? *Själen*, låter det inte vagt och omöjligt att få grepp om, som en slinkande bläckfisk någonstans i utforskningsbara havsdjup, eller rentav en kameleont på intighetssvart bakgrund? Och så kom jag på att det nog är just därför jag tycker om ordet. För att det pekar på något som vi ytterst inte kan greppa eller kategorisera, och jag tror det är bra att bli påmind om detta hisnande och oetiketterbara. Jag menar då inte att det inte kan vara bra att både begripa och beforska miraklet vi är en del av, men att det även finns sådant som är outgrundligt, och som kanske också ska få verka i oss och öppna oss för oväntad inre rymd. Jag har en känsla av att Selma Lagerlöf någonstans nickar gillande när jag säger så - men det är *min* Selma, det. Någon annans Selma är helt annorlunda. Hon är många och finns hos oss alla som gärna låter oss befruktas av hennes väsen och verk; och den möjliga mångfalden i sättet att uppleva henne, är en del av fascinationen. Det är bara att ta emot och tacka, för läsoplevelsena och häpenheten de väcker, och inte minst inspirationen. Och så, naturligtvis, tacka stiftelsen för priset, det gjorde mig så oändligt glad och fick mig, som har en sådan barnslig tendens att känna mig missförstådd och osedd, att känna mig förstådd och sedd. Jag tackar ur djupet av mitt hjärta, eller kanske rentav, med ett av Selma Lagerlöfs egna välfunna uttryck, ur djupet av min Innervarelse.

